

„פלשתיניות“

ציטוטון

הוא שם מאמרו של איתמר בן-אב"י שראה יאר ב„רואר היום“, כ"א בשבט תרפ"ט — 1.2.1929, בו הוא כתב בין השאר:

...אין לנו צורך ברוב עיברי בארץ-האבות, מפני שתושביה המוסלמים והנוצרים הינם, ברובם המכריע, לא פחות יהודאים משרי הגולה; אלא שרלגל רפיונם הרב אחרי החורבן הגדול קיבלו חלק מהם את דת האיסלאם, בימי מוחמד ועומר שניהם, ואת האמונה הנוצרית בימי מסעי הצלב... יום יבוא — סיימתי את דברי — שיסודות אלה יתחברו שוב לגוף העיברי הגדול, אם לא מצד הדת עצמה, הרי בכל-אופן מצד התנאים הכלכליים והמדיניים החדשים, ואולי גם מצד קירבת שתי הלשונות-האחיות... רצוננו זה, אבל, לא כלל מעולם — גם לא יכלול לעולמים — את הדישה להחיקת רגלי, הגר הנושב בארץ מכבר. השיאה היסודית בכל העניין הציוני היתה, שהכל שחכו רק דבר אחד — את ישותם של דוברי-העברית בארץ-ישראל; ישות זאת אינה נמחקת כלאחר-יד. מה שלא יכלו לעשותו אף הרומאים התקיפים, כיצד נעשינו אנחנו? בייחוד, מאחר שאין כל ספק-סיפקא אצלי, שאותם דוברי העברית אשר עימם הננו עומדים במגע ובמשא תמידי היום, אינם אלא יהודאים הקדמונים, ושעל-כן עשרת מונים עלינו להתחשב בריגשותיהם ולכבד את שאיפותיהם. בתנאים אלה רק דרך אחת לפנינו ברגע זה, אם אומרים הננו לחיות עם שכנינו — אלה אחינו ובשרנו — חיים משותפים בשנים הבאות עלינו לטובה והוא — דרך התאמת מגמותינו למגומרי תיהם, הם, בנבולות, ההצהרה הבלפורית... בנף ה„פלשתיני“ חלק הנם — אם ירצו בכך ואם ימאנו — מהמדינה החדשה שנוצרה בנאונויותו של בלפור, בחרבו של אלנבי, ברצונו של העם היהודי, בהשתדלותו של וייצמן, ובהסכמתו של חבר הלאומים... אל תראום במצבים היום. אל תחשבו בורים ויחמים כולם. בעשר השנים לשלטון האנגלי הם התקדמו ויצליחו למאד. עם ריבוי בתי-הספר, עם חינוך החיים הכלכליים, עם פתיחת האופקים לחוץ, עם המשכת הישגיהם היסודיים בחיי המזרח מתורכיה ועד לצרפתים — מה יתקדמו ומה יצליחו עוד. שש מאות אלף הם היום. מיליון (אולי הרבה יותר, יחד עם מזרח-הירדן) יהיו מחר! אבותיהם אבותינו, לשונם כה דומה לשלנו, וכובד המרכז לחייהם מעכשיו ולהנמד איתנו יחד... הנה מדוע עם כל התי-להבותי הסוערת ליהודה העצמאית, פלשתיני אני באש לא פחות לוחטה... קורטוב של אחדות חינוכית הוא הכרח מדיני, לכללי ויחברתי לכולנו, כגון לימוד מספיק של ערבית ועיברית בבתי-הספר, ובייחוד — הכנה שיטתית של כל ילדי הארץ ברוח ה„פלשתיניות“. עם העובדה, שהעבריים דואגים לבתי-הספר שלהם בלבד אינה נותנת להם את הזכות להתאון על מור בתי-הספר הערביים, המהנכים את תלמידיהם ברוח שינאה והתנגדות לגוע העיברי... בשביל כך איננו ירא לחיות מעכשיו את היום שבו וישיטו דוברי-ערבית את ידיהם לדוברי העיברית באחווה אמיתית; בשביל כך מאמין אני באמונה שלמה כי בעצם עינינו נחזה כולנו מתנופף על כל מגדל ובית בכל ערי הארץ וכפריה, לא דינלה של אנגליה, כהיום, בלתי-אם הדגל המשותף לכולנו בתכלת רצועתה ממעל, בירקרקר רצועתה ממטה, על פני שדה לבן שבמרכזו יחבוק מגל הסחר המזרחי את הכוכב המשוויש למגינינו הדוידים... מובן, שבתל-אביב ובכל כפרינו אנו יתנופף דגלו התכול-לבן בצילו של הדגל המשותף. זוהי, פלשתיניות! זוהי ציוניות! ...

תרבותית הגדולה של ארצות-הברית. פניו נאבק במלונת-כביסה, במגורות-שיוף ובי מכוניות יד-שנייה, תוך שאינו מסוגל להתחמק מעברו הרוסי, וקובע קביעות סרקאסטיות למדי, כגון: „המישטרה הרז“ פית המטאפיסית יכולה גם יפה מאד לשי בור עצמות פיסות...“

במהלך הספר עולה, בכמה מן הפרקים, דמותו של יצחק רבינו, המנסה להר-ריש לו את ילדה מנישואיה השניים, שהוא תוצר התרבות האמריקאית, העומד להפוך צייר, וחושב: „כי יירת-האמונה הנוצרת בהבל, בולוב, עיתון שמאלני וחרוניה מושחתת על סדרה של נדושויות משמימות...“

נאבוקוב אינו חוסך שיבטו מחבורות של מהגרים רוסיים, „לבנים“ הממשיכות לחיות את עברן ב„ארץ האפשרויות הבל-תי-מגובלות“, והוא מתאר: „קיסעי דיין-דבריים נלהטים בין פרופסור בלוטוב, מור-רה להיסטוריה של הפילוסופיה“ לבין פרופסור שאטו, מורה פילוסופיה של ההיסטוריה...“

אמריקה אינה גרעון בעיני פניו/נא-

ולאדימיר נאבוקוב
צינונת ויגילוג

בוקוב, וכן גם לא אוניברסיטתיה. את ראשית סמטרה-הסתי של שנת 1954 רואה פרופסור פניו כך: „החוקלג“ עורנו מהי ריק והולך. כוגרים עמלנים, בעלי נשים הרות, עדיין כתבו עבודות-גמר על דופי-טויבסקי וסימון דה-בובואר. מחלקות לי-סיפרות עדיין פעלו תחת הרושם המטעה כי סטנדאל, גולסורתי דרייזר ומאן הם סופרים גדולים. מילות-פלפטיק כמו „קוני-פליקט“, או „דגם“ עדיין היו באופנה. כרגיל התאמצו והצליחו מורככים עקרים, להניב/בסקרים את ספריהם של עמתיהם הפורים מהם... ליגלוג ציני זה על החיים האקדמיים האמריקאים, אינו פוסח אף על מראה הדמוקרטיה האמריקאית. אחד מ-גיבוריו של נאבוקוב מביא בקבוק ודקה למסיבה, ושם נאמר לו: „אני מקווה ש-סנאטור מק-קארתי* לא ראה אותך מת-הלך עם הבקבוק הזה...“

על כל פנים, נאבוקוב כותב על תר-בות, ועל גיבור תרבותי שאמריקה אינה זקוקה לו כלל: „מי צריך את האישיות שלו? אף אחד לא! הם ידחו את אי-שיותו הנפלאה של טימופוי בלי להניד עפעף. העולם צריך מכונה, ולא טימופוי...“

איי-הבשורה התרבותית של אמריקה, היא בשורת פניו של נאבוקוב, ודומה שתיאורי החיים האקדמיים האמריקאים משולים לי-תיאוריה של „לוליסת“ אחרי שבגרה ונישר-אה לאיש, והיא מודקנת כבר בגיל עשרים. זוהי אמריקה בעיניו של נאבוקוב.

* סנטור מק-קארתי, שניהל את, ציד-המכשפות האנטי-סובייטי בארצות-הברית בראשית שנות ה'50.

בחץ

על קרן הפופאי

במדור חדש בדבר השבוע, תחת הכותרת „מילים מילים“, החל העיתונאי והמתרגם (תוף הפת, תמונה קבוצתית עם גברת) **חיים איזק**, בהצגת מונחים עיבי-ריים חדשים כתחליף למונחים לועזיים הר-שגורים בעיברית. מונחים אלה מובאים משולחן האקדמיה ללשון העיברית. שיי מוש מילולי הרווח בשנים האחרונות בי עיברית הוא: „הלובי הישראלי בווינגי טון...“ ההצעה הניצבת בפני האקדמיה, לדיברי איזק, למילה LOBBY היא: „שולרי“ LOBBYIST; „שולרות“ — TO LOBBY והפעל LOBBYING. אחת מאגרות היא, בעיברית, ל„שולרי“. אחת מאגרות הסיפרות העיברית הצעירה והמתחדשת עור-מת על סף ניפוצה. מבקר צעיר וחד-עט, שהתפרסם בשנים האחרונות בתר-גומים רבים מכל הלשונות, עומד להתי-גלות בעמדה שתזכיר את ביגדי החלק-החדשים של הנם כריסטיאן אנדרסן. ומעשה שהיה, כך היה: סופר ישראלי נר-דע פגש בסופר דרום-אמריקאי גודע יותר. במהלך פגישתם ביקש הסופר הדרום-אמ-ריקאי מעמיתו הישראלי לברר, מדוע מת-עכבת מזה שנתיים ימים הוצאה-לאור של תרגום אחד מספריו לעיברית. כאשר שב הסופר הישראלי ארצה, וניגש לבית-ההור-צאה שעליו היה להוציא לאור את הספר, הוברה לו שהספר תורגם אומנם לעיברית, ובידי אותו מבקר ומתרגם שנון, שמסר את נוסחו המתורגם כבר לפני כשנתיים. אלא שאלהי וקוץ בה: בבדיקה שיגרתיית הסתבר לעורכי בית-ההוצאה, על סמך פניגוח כמה שגיאות, שהספר תורגם מ-צרפתית — ולא מספרדית. מזה שנתיים מחפשת אותה הוצאת הספרים משכתה, ש-תיקן את התרגום לשם הוצאתו-לאור בי-

חיים גורי

ייעוץ ישראלי בדיטנילנד

עיברית • סיפרו של א. ב. יהושע, המאהב, עומד להיות מוסרט בקרוב • אחת מידיעות התרבות המרתקות ביותר בתולדות התרבות הישראלית, פורסמה בי-אחרונה במיסגרת המוסף הכלכלי של ידי-עות אחרונות: „שרי האוצר והתיירות אישרו באחרונה את השתתפות ישראל בפרוייקט, חלון ראווה עולמי, שיתקיים במרכז, עולמו של וולט דיסני“ בפלורידה שבארה-ב. ההשתתפות תעלה לישראל לא פחות מ-80 מיליון ל"י (5 מיליון דולר), וכבר הוקצבו למטרה זו 150 אלף דולר. לכל מדינה שתשתתף יינתן ביתן, ביצועו ייעשה ע"י מרכז וולט דיסני. הצוות הביני-מישרדי המטפל בנושא, בראשות דובר האו-צר דויד כר-חיים, מתכוון לפנות לאדרי-כל משה ספרדי, לחיים גורי וללאה פורת, שישמשו צוות חשיבה בתיכנון הבי-תן... אם להשוות כסוה זה לסכום, שלדיב-רי דויד אדמון, עומדת הממשלה להש-קיע בחגיגות השלושים לישראל, העומד על סך 30 מיליון לירות ישראליות, סביר להניח כי 80 המיליון הנ"ל יילכו, על-קרן הפופאי...“

ללמוד רבות על מאמץ החשיבה שהעניק לנושא החיים בצוותא עם הערבים בארץ-ישראל, וכיצד דגל בהיות הארץ הזאת מולדת משותפת ליהודים ולערבים תוך שלדתו, המטרה שאליה יש לחתור צרי-כה להבטיח את „איי-השתלטותו של עם אחד על מישהו...“

מתוך סיגנון כתבותיו הקצרות המופי-שטות, המיועדות למיגזרים רבים של קור-אים, ושאר כיווני רעיונותיו העיתונאיים, דומה כי העיתונות העיברית השכיחה רק בעשור האחרון להגשים את חלום העיתור-נות של „הילד העיברי הראשון“, שלא זכה בכבוד הראוי לו. גם גישתו ללשון העיברית אינה נופלת מזו של אביו, מחייה הלשון העיברית, אליעזר בן-יהודה. בסופו של הספר מופיע מילון קצר של חידושי הלשוניים, המופיעים בספר מאמרו, ובי-ניהם מילים כמו:

- התהבנות = הבנה הדדית.
- יהודאי = אורח יהודה העצמאית.
- ישבנות = פולוניזציה.
- לעץ = נייטרלי (לא עם, לא נגד).
- מאון = מאה שנה.
- מאחרדה = קואליציה.
- רכושן = קפיטליסט.

מילים היכולות למצוא מקום מכובד גם בעיתונות המשוכללת של סוף שנות ה'70. ניתן לצרף ספר זה לרשימת ספרים, המצטרפים לכדי ההיסטוריה האמיתית, הבלתי-כתובה עדיין, של ארץ-ישראל.

תרגום

* ולאדימיר נאבוקוב, „פניו“, תרגום: אברהם יבין, „ספרייה לעם“, הוצאת „עם עובד“, 160 עמודים.

** אביו של נאבוקוב שימש תקופה קצרה כשר בממשלת קרנסקי שקדמה להש-תלטות הבולשוויקית על רוסיה, והוא אף רומז בספר על פגישה אחת עם קרנסקי.

*** פרנסואה רנה שאטובריאן (1848—1768), סופר ומדינאי צרפתי.

פניו

לפני כעשרים שנה פירסם הסופר ממוצא רוסי, ולאדימיר נאבוקוב, את הנוסח האנג-לי של סיפרו „לוליסת“ (המתאר את סיפור